

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

УДК: 811.111'42

*Трофименко Олександра Анастасія Сергіївна,
здобувач кафедри лексикології та стилістики англійської мови
Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ СУДОВО- БАЛІСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В НАУКОВОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ПІДРУЧНИКА «HANDBOOK OF FIREARMS AND BALLISTICS: EXAMINING AND INTERPRETING FORENSIC EVIDENCE» BY BRIAN J. HEARD)

У статті досліджується англomовна судово-балістична термінологія, яка слугує ефективним засобом забезпечення осягнення сутності та призначення процесу досудового розслідування скоєних кримінальних правопорушень. За своєю сутністю вона є дуже відособленою та має специфічне смислове навантаження, власну історію походження, розвитку та класифікації. Розгалужена система поділу англomовної судово-балістичної термінології дозволяє варіювати її застосування в теоретичній та практичній площинах, включаючи різні етапи процесу досудового розслідування та підвищує ефективність проведених слідчих (розшукових) дій.

Ключові слова: англomовна судово-балістична термінологія, функціонування, науковий текст, особливості, застосування.

Постановка проблеми. Всі досягнення науково-технічного прогресу знайшли відображення у мовах світу. Це головним чином проявилось в потоці нових термінів, що передають нові поняття, явища, ознаки, що зумовлені розвитком давно існуючих галузей знань, так і проявом знову створених областей науки та техніки. З урахуванням сучасних надбань науки та техніки, дослідження саме спеціалізованої термінології набуває все більшого значення.

На нашу думку, одним із досить актуальних питань є дослідження термінології, що стосується судової балістики, що відображена в англomовній криміналістичній літературі. Нажаль, вченими у відповідній галузі ще не напрацьовано змістовних праць, а тому актуальним є проведення ґрунтовного дослідження відповідного напрямку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню дискусійних питань щодо термінології присвячені праці таких вчених, як: А.А. Реформаторського, Є.Д. Поліванова, Ткачевої Л.Б., А.В. Суперанської, К.В. Подольської, Н.В. Васильєвої, С.П. Хижняка, Brian. J. Heard, John C. Brenner, Malcolm J. Dodd, Hoffer V. L., Kemmer S, Vincent J.M. DiMaio, Warlow T.A. та ін. Незважаючи на значний внесок науковців, досі залишається багато проблемних питань щодо визначення та функціонування спеціальної термінології.

Мета статті. Метою дослідження є виявлення особливостей функціонування та реалізації англomовної судово-балістичної термінології в науковому тексті (на матеріалі підручника «Handbook of Firearms and Ballistics: examining and interpreting forensic evidence» by Brian J. Heard).

Основні результати дослідження. Підручник «Handbook of Firearms and Ballistics: examining and interpreting forensic evidence» by Brian J. Heard [4] надрукований в 2008 році та за внутрішньою структурою та функціональною спрямованістю належить до наукового жанру (навчально-наукового підстилю), основним завданням якого є передача наукової інформації відносно неширокому колу реципієнтів [3].

Відповідна інформація відрізняється більшою новизною та актуальністю. Науковий текст, як правило відрізняється загальністю змісту, логічністю викладення матеріалу, однозначністю, відсутністю емоційності, об'єктивністю викладу матеріалу [2].

Науковий стиль називають мовою науки, мовою науково-технічної літератури, мовою наукового спілкування, стилем наукової літератури, науковою мовою, стилем наукової прози та ін. Його функціональне призначення полягає в тому, щоб забезпечити адекватну передачу наукової інформації та аргументований виклад сучасного знання. В текстах наукового стилю реалізується функція повідомлення [2].

З метою визначення ключової англomовної судово-балістичної термінології нами, за основу нами був взятий саме підручник «Handbook of Firearms and Ballistics: examining and interpreting forensic evidence» by Brian J. Heard [4].

На нашу думку, для класифікації судово-балістичної термінології слід обрати ядро «*weapon*», яке утворює термінополя із значенням «вогнепальна зброя», «пістолет», «револьвер» та їх похідних. Словом ідентифікатором, що представляє концепт зброя є «*weapon*», і воно групує такі одиниці, як *firearm*, *gun*, *shotgun*, *shot-barreled shotgun*, *rifle* та ін.

Ядро «*weapon*» та його похідні терміноодиниці «*firearm*», «*gun*», «*shotgun*», «*destructive device*» повторюються в таких одиницях [4, с.48-62]:

✓ «*firearm*» is any lethal firearm or other **weapon** of any description from which any shot, bullet, or other missile can be discharged (Firearms Act, 1920 the United Kindgom);

✓ *firearm* is: a) any **weapon** (including a starter gun) which will or is designed to or may readily be converted to expel a projectile by the action of an explosive, b) the frame or receiver of any such weapon, c) any firearm muffler or firearm silencer (Gun Control Act, 1968, the USA);

✓ *destructive device* – is any type of **weapon** by whatever name known which will or which may be readily converted to, expel a projectile by the action of an explosive or other propellant and which has

any barrel with a bore of more than one-half inch in diameter (Gun Control Act, 1968, the USA);

✓ a *shotgun* means a **weapon** designed or redesigned, made or remade and intended to be fired from the shoulder and designed or redesigned and made or remade to use the energy of the explosive in a fixed shotgun shell to fire through a smooth bore either a number of a ball shot a single projectile for each single pull of the trigger (Gun Control Act, 1968, the USA);

✓ *shot-barreled shotgun* means a **shotgun** having one or more barrels less then eighteen inches in length and any weapon made from a shotgun (Gun Control Act, 1968, the USA);

✓ *rifle* means a **weapon** designed or redesigned, made or remade and intended to be fired from the shoulder and designed or redesigned and made or remade to use the energy of the explosive in a fixed metallic cartridge to fire only a single projectile through a rifled bore for each single pull of the trigger (Gun Control Act, 1968, the USA);

✓ *gun* is a **weapon** incorporating a metal tube from which bullets, shells, or other missiles are propelled by explosive force, typically making a characteristic loud, sharp noise.

В рамках приведеної класифікації ми вважаємо необхідним визначити кількісні параметри досліджуваних терміноодиниць, які зазначені в табл.1.

Таблиця 1.

Кількісне співвідношення ядра та похідних термінополей

Кількість фрагментів	Weapon	Shotgun	Firearm	Gun	Destructive device	Всього
%	402	546	437	764	324	2383
	16,9%	22,9%	18,3%	32,1%	13,6%	

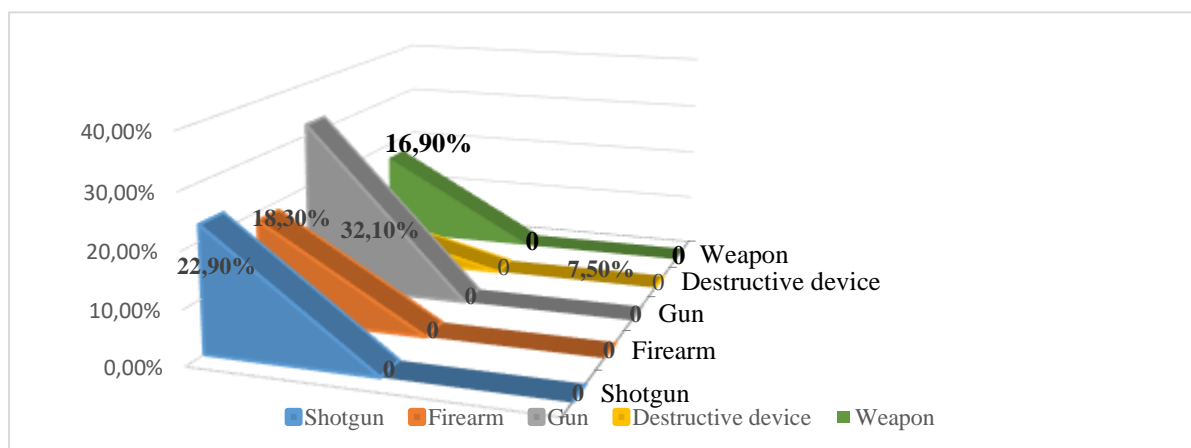

Рис. 1 Графік кількісного співвідношення класифікаційних критеріїв

За підсумками підрахунку, що відображені на рис. 1, найчастіше в наукових працях використовуються терміни «gun» (32,1%) та «shotgun» (22,9%). Рідше в наукових працях використовуються терміни «firearm» (18,3%), «weapon» (16,9%) та «destructive device» (13,6%), оскільки вони мають відображення виключно в законодавчих актах США.

Відповідна класифікація є основною, оскільки відображає подальший поділ вогнепальної зброї відповідно до функціонального призначення та структурних компонентів.

Враховуючи вищезазначене, варто визначити, що термін «gun» включає: а) short-barreled guns. Таку вогнепальну зброю в США та Канаді відносять до «sawed off shotgun», що є технічно та граматично хибним терміном, оскільки він першочергово використовувався для позначення саморобних обрізів дробової зброї, наразі необхідно розуміти як «укорочений» чи короткоствольний дробовик, якому відповідає термін «sawn off shotgun»; б) middle-barreled guns; в) long-barreled guns [5, с. 67-89].

В літературі, щодо дослідження судово-балістичної термінології, нажаль не акцентується увага на її класифікації відповідно до підрозділів судової балістики. Отже, ми намагатимемося дослідити відповідні наукові категорії на представити їх класифікацію, відповідно до структури судової балістики.

Отже, відповідно до структурних частин судової балістики можна виокремити наступні її підрозділи:

1) внутрішня балістика – досліджує рух кулі (снаряда) в каналі ствола зброї під час пострілу і процеси, які супроводжують цей рух. До цієї частини належить наступна термінологія досліджуваного тексту:

а) cartridge case – *The main purpose of the cartridge case, other than for holding the components together, is to expand and seal the chamber during firing* [4, с. 102-108];

б) internal pressure – *Once the bullet starts to move, the volume filled by the gases increases and the internal pressure starts to fall* [4, с. 102-108];

в) recoil – *Recoil is probably one of the most misquoted subjects in the field of firearms, and a basic knowledge of the forces involved and how the vectors are calculated is a distinct asset for*

anyone in the field of forensic firearms examination [4, с. 102-108];

г) time of bullet in barrel – *It is possible with some fairly simple mathematics to approximate the time the bullet will be in the barrel* [4, с. 102-108].

2) зовнішня балістика – досліджує рух снаряда в атмосфері чи пустоті під дією зовнішніх сил. Її використовують під час розрахунків поправки на перевищення, вітру та деривації (відхилення траєкторії польоту кулі під дією обертання, що забезпечується нарізами ствола). До цієї групи відноситься наступна досліджувана термінологія:

а) muzzle energy – *Muzzle energy is the potential work energy possessed by the missile as it exits the muzzle* [4, с. 109-123];

б) terminal velocity – *The terminal velocity of a missile is obviously much more relevant to the investigator as any bullet fired vertically into the air will come down with potential wounding capability* [4, с. 109-123];

в) ballistic coefficient – *If the form factor is inserted into the formula, the resulting figure is called the ballistic coefficient of the missile and is the proportion of the bullet's diameter to its weight* [4, с. 109-123];

г) maximum range of missiles – *The maximum range which a missile will obtain when fired is dependent upon the elevation of the barrel, the bullet shape and the initial velocity* [4, с. 109-123];

д) drift – *Drift is caused by the rifling of the bullet* [4, с. 109-123].

3) термінальна балістика – досліджує кінцевий етап, а саме рух кулі в перешкоді. До цієї групи відноситься наступна досліджувана термінологія:

а) penetration potential – *Terminal ballistics is the study of missile penetration in solids and liquids. It can be subdivided into penetration potential, which is the capability of a missile to penetrate various materials and wound ballistics, which is the effect the missile has on living tissue* [4, с. 124-142];

б) wound ballistics – *The effect the missile has on living tissue* [4, с. 124-142];

в) ballistic gelatine – *The only medium which gives a close approximation as to the effects of a bullet on human tissue is ballistic gelatin* [4, с. 124-142];

г) target vulnerability – *Target vulnerability was calculated by determining the relative sensitivity of the various areas of the body* [4, с. 124-142];

д) hit distribution – *Hit distribution is obtained by live fi ring using soldiers fi ring 0.45 Colt self – loading pistols at «pop – up» targets. The hit distribution data is weighted against the penetration data in the anatomical model with respect to incapacitation potential* [4, с. 124-142];

є) soft body armour – *One of the tasks the forensic fi rearms examiner is often called upon to perform is the testing and evaluation of bullet - resistant vests and jackets, generally called soft body armour* [4, с. 124-142];

ж) yaw – *Yaw can be described as the angle between the longitudinal axis of a projectile and its line of fl ight as exists before the bullet achieves full gyroscopic stability* [4, с. 124-142];

з) ballistic inserts – *Ballistic inserts are rigid plates which are placed in front of the soft body armour. Their purpose is to break up high - velocity, hard - jacketed and metal - penetrating missiles* [4, с. 124-142];

і) nutation – *This is the progressive corkscrew motion of the bullet. This action is very similar to the wobble observed immediately after a top or gyroscope is initially set spinning and is a function of the spin rate being too great* [4, с. 124-142].

З урахуванням проведеного дослідження, та виокремлення судово-балістичної термінології відповідно до структурних частин нами було встановлено, що в літературі відповідна термінологія не систематизована. Це спричиняє значну кількість проблем щодо її правильної реалізації.

З метою усунення відповідних проблем систематизації відповідної термінології, нами пропонується включити до термінологічного словника наступні групи термінів та розподілити їх наступним чином:

1) Internal ballistics *bullet velocity, chamber pressure, case capacity, bone-kick bruising, internal pressure, muzzle flash, recoil energy, time of bullet, weight of the bullet.*

2) External ballistics *angle of elevation, ballistic coefficient, baseline, bore axis, critical angle, momentum, muzzle energy, trajectory of bullet, yaw, zero of a weapon.*

3) Terminal ballistics *ballistics gelatine, ballistic inserts, ballistic nylon, nutation, penetration potential, permanent cavity, precession, soft body armour, temporary cavity, wound ballistics.*

4) Transition ballistics *ballistic property, flash hider, gaseous combustion product, motion of the projectile, muzzle breaker, production of gunshot residue, propellant particle, sound suppressor, recoil reduce.* Відповідний напрямок, нажаль відсутній в більшості наукових праць, але на нашу думку він має бути ґрунтовно досліджений, а відповідна термінологія класифікована та визначена в термінологічному словнику.

Висновки та пропозиції. З урахуванням проведеного дослідження, та виокремлення судово-балістичної термінології відповідно до структурних частин нами було встановлено, що в літературі відповідна термінологія не систематизована. Це спричиняє значну кількість проблем щодо її правильної реалізації. Саме тому, нами пропонується включити до термінологічного словника наступні групи термінів та розподілити їх наступним чином:

1) Internal ballistics *bullet velocity, chamber pressure, case capacity, bone-kick bruising, internal pressure, muzzle flash, recoil energy, time of bullet, weight of the bullet.*

2) External ballistics *angle of elevation, ballistic coefficient, baseline, bore axis, critical angle, momentum, muzzle energy, trajectory of bullet.*

3) Terminal ballistics *ballistics gelatine, ballistic inserts, ballistic nylon, nutation, penetration potential, permanent cavity, precession, soft body armour, temporary cavity, wound ballistics.*

4) Transition ballistics *ballistic property, flash hider, gaseous combustion product, motion of the projectile, muzzle breaker, production of gunshot residue, propellant particle, sound suppressor, recoil reduce.* Відповідний напрямок, нажаль відсутній в більшості наукових праць, але на нашу думку він має бути ґрунтовно досліджений, а відповідна термінологія класифікована та визначена в термінологічному словнику.

Надані пропозиції, щодо систематизації англомовної судово-балістичної термінології, сприятимуть більш результативнішому використанню судово-балістичної термінології не лише практичними співробітниками, а й налагодженню процесу навчального процесу для студентів, курсантів відповідного напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ткачева Л. Б. Основные закономерности английской терминологии /Л.Б. Ткачева. – Томск : Издательство Томского университета, 1987. – 200 с.
2. Троянская Е. С. Особенности жанров научной литературы и отбор текстов на различных этапах обучения научных работников иностранным языкам / Е. С. Троянская // Функциональные стили. Лингвометодические аспекты. – 1985. – № 5. – С. 91.
3. Туранин В. Ю. Транстерминологизация – новая проблема современного юридического языка / В.Ю. Туранин // Право и политика. – 2005. – № 2. – С. 134-140.
4. Brian. J. Heard Handbook of firearm and ballistics: examining and interpreting forensic evidence. / J. Heard Brian. – Hoboken : A John Wiley & Sons, Ltd. Publication, 2008. – 419 p.
5. Warlow T.A. Firearms, the law and forensic ballistics. / T.A. Warlow. – Abingdon: Taylor & Francis Ltd. Publication, 2003. – 297 p.

Трофименко Александра Анастасия Сергеевна

ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ СУДЕБНО-БАЛЛИСТИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ В НАУЧНОМ ТЕКСТЕ (НА МАТЕРИАЛЕ УЧЕБНИКА «HANDBOOK OF FIREARMS AND BALLISTICS: EXAMINING AND INTERPRETING FORENSIC EVIDENCE» BY BRIAN J. HEARD)

В статье исследуется англоязычная судебно-баллистическая терминология, которая служит эффективным средством обеспечения понимания сущности и предназначения процесса досудебного расследования совершенных преступлений. По своей сути, она является очень обособленной и имеет специфическую смысловую загрузку, собственную историю происхождения, развития и классификации. Разветвленная система деления англоязычной судебно-баллистической терминологии позволяет варьировать её применение в теоретической и практической плоскостях включая различные этапы процесса досудебного расследования и повышает эффективность проведенных следственных (розыскных) действий.

Ключевые слова: англоязычная судебно-баллистическая терминология, функционирование, научный текст, особенности, применение.

Trofymenko Oleksandra Anastasiia Serhiivna

THE PECULIARITIES OF FUNCTIONING ENGLISH FORENSIC BALLISTICS TERMINOLOGY IN SCIENTIFIC TEXT (BASED ON MATERIAL OF A BOOK «HANDBOOK OF FIREARMS AND BALLISTICS: EXAMINING AND INTERPRETING FORENSIC EVIDENCE» BY BRIAN J. HEARD)

The article examines English forensic ballistics terminology, that are considered to be efficient way to provide proper knowledge of nature and assignment of the pre-trial investigation process of committed crimes. This terminology tends to be detached, with specific meaning, background and classification. Ramified system of division of English forensic ballistics terminology allows to vary its appliance in theoretical and practical planes; including different stages of pre-trial investigation process and increases the efficiency of carried out investigative work.

Key words: English forensic ballistics terminology, functioning, scientific text, peculiarities, appliance.